

MEDICAL STUDENT

MEDICINAR

ČASOPIS MEDICINSKOG FAKULTETA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Motivacija

VOL 54 - BROJ 2

LJETO 2013

CIJENA 10 KN

UDK61 ISSN 0025-7966

Hrvatsko anatomsko i fiziološko nazivlje

Ok, a sad mi sve to reci ponovo – na hrvatskom!

Piše: Lea Vuletić, dr.med.dent, Dr.sc. Kristina Peroš, Doc.dr.sc. Marin Vodanović

Svoj osobni rječnik stručnog medicinskog nazivlja i izraza liječnik za sigurno u najvećoj mjeri izgradi tijekom studija medicine. Vrijeme provedeno na predavanjima i drugim oblicima nastave, učeci i potvrđujući naučeno kroz pismene, a još i više usmene ispite, druženje s kolegama s kojima se često 'raspravlja' i o studijskim sadržajima čine da medicinsko nazivlje (terminologija) postupno postaje nešto samorazumljivo, normalno, svakodnevno. Do te mjere blisko da ni ne primijetite da vas prijatelj, kojemu na upit za objašnjenje nekog zdravstvenog problema strastveno iznosite sve diferencijalne dijagnostičke mogućnosti, ustvari – ne razumije.

SULCUS TENDINIS MUSCULI FLEXORIS HALLUCIS LONGI

Velik dio medicinskog nazivlja student usvoji već na samom početku studija, tijekom svladavanja temeljnih medicinskih predmeta, odnosno učenjem građe tijela i funkcije pojedinih organa i organskih sustava. Drugim riječima, učenjem anatomije i fiziologije čovjeka. Anatomija je vjerojatno najupečatljiviji i jedan od najzahtjevnijih predmeta prve godine studija medicine. Ne samo zato što studentu nudi opsežno, vrlo detaljno znanje o građi ljudskog tijela, već i zato što od nje ga zahtijeva usvajanje vrlo velikog broja novih, do tada nepoznatih naziva. Profesorice Jelena Krmpotić-Nemanić i Ana Marušić, autorice udžbenika 'Anatomija čovjeka' u predgovoru njegova prvog izdanja iz 2001. godine kao važno obilježje udžbenika navode i dosljednu primjenu međunarodnog standardnog anatomskog nazivlja, *Terminologia anatomica* donesenoga 1998. godine. Ta baza nazivlja, od 2011. do-

stupna i na internetu (<http://www.unifr.ch/ifaa/Public/EntryPage/ShowTA98.html>), donosi oko 7500 službenih latinskih anatomskih naziva i njihove istovrijednice na engleskom jeziku. Budući da udžbenik iz anatomije za većinu latinskih naziva osigurava i hrvatski naziv ili opis/ pojašnjenje, učenje anatomije bitno obogaćuje i studentov rječnik. Za razliku od anatomije, za fiziologiju, koja se objašnjavajući funkciju nadograđuje na anatomiju i histologiju, ne postoji međunarodna baza standardnog nazivlja. I profesori Sunčana Kukulja-Taradi i Igor Andreis, urednici hrvatskog izdanja udžbenika 'Medicinska fiziologija', popularnog 'Guytona', u predgovoru njegova dvanaestog izdanja iz 2012. godine posebno se osvrću na medicinsko nazivlje i ističu kako se pri prevođenju, uz zadržavanje uobičajenih međunarodnih naziva, nastojalo rabiti hrvatske nazive. Temeljni medicinski predmeti tako studenta sadržajno, ali i 'terminološki' pripremaju za uspješan nastavak studija. Dovršenje službenog školovanja, uključujući i odabranu specijalizaciju, odredit će ukupan opseg kao i specifičnosti nazivlja koje će student, sada kao liječnik, manje-više svakodnevno upotrebljavati u svom radu.

Osiguranje nedvosmislenosti je vjerojatno najveća prednost uporabe latinskog nazivlja u kliničkom radu, kako u osobnom razgovoru tako i u medicinskoj dokumentaciji. Uporaba međunarodno standardiziranog nazivlja olakšava i komunikaciju s kolegama iz inozemstva i osigurava točno prevođenje liječničkih nalaza. Službeni stručni nazivi koji se svakodnevno koriste u razgovoru ili konzultacijama između kolega često se pretvaraju u medicinski žar-

Hrvatsko anatomsko HRANA FINA i fiziološko nazivlje

Hrvatska zaklada
za znanost

Stomatološki fakultet
Sveučilišta u Zagrebu

Institut za hrvatski
jezik i jezikoslovlje

gon (pa primjerice podjezična žlijezda slinovnica postane *sublingvalka*). Unutar određene zajednice to neće ugroziti međusobno razumijevanje. No treba li student medicine ili medicinski stručnjak dopustiti da 'unutarzajednično razumijevanje' postane ključna odrednica u odabiru riječi kojima se izražava kada govori o medicinskim temama?

GOVORITI HRVATSKI

Iako je možda lakše ne voditi računa o jeziku dok god nas sugovornik razumije, bismo li ipak trebali razmišljati o tome da tamo gdje je moguće ipak dajemo prednost hrvatskim nazivima? Naime, za očekivati je da će (gotovo) isključiva uporaba, 'navikavanje' studenta ili liječnika na latinske medicinske nazive, kao i na medicinske nazive koji vuku svoje podrijetlo iz drugih jezika poput grčkog, ali i 'suvremenih' europskih jezika, postupno osiromašiti hrvatsko medicinsko nazivlje. Ne upotrebljavamo li ih, odgovarajuće hrvatske istovrijednice latinskih naziva postupno padaju u zaborav, a ne odupiremo li se neselektivnom prodoru neprevedenih izraza i često nepravilno izvedenih tuđica, svoj govor pretvaramo u neku čudnu mješavinu naziva lišenih normi hrvatskog jezika. Istodobno, postaje nam teže prilagoditi ga bolesnicima – laicima kojima su stručno medicinsko nazivlje, medicinski žargon i većina tuđica uglavnom nerazumljivi. Kvalitetna komunikacija s bolesnikom uključuje i dobivanje i pružanje informacija i stoga je odnos liječnik – bolesnik odnos u kojem uporaba hrvatskog medicinskog nazivlja gotovo i da nema alternative.

Iako zasigurno jest lakše ne voditi računa o jeziku dok god nas sugovornik – profesor, kolega student/

liječnik, pacijent, bolesnik, prijatelj – razumije, ulaganje određenog truda u usustavljenje našeg stručnog rječnika i brižni odabir naziva koje ćemo koristiti u pojedinim okolnostima isplatit će se najmanje time što na taj način doprinosimo očuvanju i zaživljavanju hrvatskih naziva u svakodnevnoj uporabi. Osim toga, sudjelovati možemo i u njegovu obogaćenju. Obogaćenje hrvatskog jezika novim riječima događa se primjerice onda kada se za nove dijagnostičke i terapijske metode koje usvajamo u kliničkom radu dogovorom medicinskih i jezičnih stručnjaka oblikuju za njih odgovarajući hrvatski nazivi.

RJEŠENJE NA VIDIKU?

Upravo kroz suradnju medicinskih i jezičnih stručnjaka u prikupljanju, sistematizaciji pa čak i stvaranju novih hrvatskih stručnih naziva ostvaruje se projekt Hrvatsko anatomsko i fiziološko nazivlje – HRANA FINA koji je u svibnju 2012. započeo pri Stomatološkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu uz financijsku potporu Hrvatske zaklade za znanost. Njegova je svrha izgraditi bazu anatomskog i fiziološkog nazivlja u kojoj će korisnik za velik broj anatomskih i fizioloških pojmova moći pronaći preporučeni hrvatski naziv, definiciju pojma, dopuštene ili nedopuštene istoznačnice, žargonizme, istovrijednice na stranim jezicima, ponajprije latinskom i engleskom, ali i druge korisne podatke. Budući da je HRANA FINA projekt u okviru programa Hrvatsko strukovno nazivlje – STRUNA, programa izgradnje i njegovanja hrvatskog strukovnog nazivlja koordiniranog od strane Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje (IHJJ), njegova će baza po dovršetku pro-

jekta postati dio Strunine sveobuhvatne baze dostupne na mrežnoj stranici <http://struna.ihjj.hr/>. Voditelj projekta je doc.dr.sc. Marin Vodanović koji je projekt, u suradnji sa stručnjacima s IHJJ, osmislio i organizirao oboružan iskustvima stečenim u provedbi uspješno dovršenog projekta Hrvatsko stomatološko nazivlje – HRSTON. Osim izgradnje standardiziranog nazivlja, važan cilj projekta HRANA FINA je i poticanje njegove uporabe, a u ostvarenju postavljenih ciljeva sudjeluje velik broj suradnika sa Stomatološkim fakultetom u Zagrebu, Splitu i Rijeci. Projektom HRANA FINA ciljano su obuhvaćena dva temeljna i međusobno srodna medicinska područja: anatomija i fiziologija jer predstavljaju nezaobilaznu osnovu u izobrazbi svih zdravstvenih djelatnika, kako onih srednjoškolske (medicinske sestre, zdravstveni tehničari i dr.) tako i onih sveučilišne razine (liječnici, stomatolozi, farmaceuti i dr.). Budući da ne postoji dio medicine u kojem se može djelovati bez poznavanja anatomije i fiziologije, anatomsko i fiziološko nazivlje može se smatrati temeljem medicinskog nazivlja i logičnim prvim korakom u izgradnji hrvatskog nazivlja medicinske struke. No ta će baza biti izuzetno vrijedan izvor informacija i za korisnike bez formalnog medicinskog obrazovanja koji zbog osobne potrebe (bolesnici) ili naravi svog posla (prevoditelji, novinari) dolaze u doticaj s medicinskim nazivljem.

Više informacija o projektu HRANA FINA dostupno je na mrežnim stranicama projekta: <http://hranafina.sfzg.hr> ili upitom na e-mail adresu voditelja projekta: hranafina@sfzg.hr.